

Stručni rad

MEKE VJEŠTINE U MODULARNOJ NASTAVI STRUKOVNIH ŠKOLA

Srebrenka Pongrac, dipl. ing.
Graditeljska škola Čakovec

izv. prof. dr. sc. Matija Varga
Sveučilište Sjever

Sažetak

Uvođenje modularne nastave u strukovno školstvo Republike Hrvatske donosi naglasak na razvijanju mekih vještina, koje su prepoznate kao nužnost kod budućih kadrova za kvalitetno funkcioniranje u današnjem gospodarstvu, ali se školama daje obaveza realiziranja propisanih ishoda učenja u segmentu obrazovanja. Ishodi učenja znanja su i vještine koje je osoba stekla učenjem i dokazala nakon postupka vrednovanja. U Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (www.kvalifikacije.hr, 2025.) ishodi učenja se propisuju kroz znanja, spoznajne vještine, psihomotoričke vještine, socijalne vještine te pripadajuću samostalnost i odgovornost. Tema članka je analizirati koja je početna pozicija strukovnih škola koje započinju s provedbom modularne nastave.

Ključne riječi: modularna nastava, meke vještine, strukovne škole

1.Uvod

Školska 2025./2026. godina u srednjem strukovnom školstvu Republike Hrvatske započinje uvođenjem modularne nastave, čija su glavna obilježja:

- strukturiranje nastave u obliku povezanih modula a ne više rascjepkanih pojedinih predmeta,
- realizacija sadržaja modula može biti organizirana tijekom čitave nastavne godine ili u logičnom slijedu,
- realizacija vremena predviđenog za pojedini modul dijeli se na: (1) vođeno učenje i poučavanje, (2) učenje temeljeno na radu i (3) samostalni rad učenika,
- učenik treba biti u središtu svih nastavnih aktivnosti.

Cilj cjelokupnog procesa modularne nastave je postizanje određenih ishoda učenja, koji su navedeni u državnom registru kao mjera standarda kvalifikacije (www.kvalifikacije.hr, 2025.), odnosno zanimanja za koje se učenik školuje. Osim ishoda učenja koji se odnose na konkretna znanja i vještine unutar struke, kao što je primjerice, rješavanje zadataka u kojima se određuje ukupno djelovanje sila na konstrukciju zgrade, navedene su i druge kompetencije koje bi učenik trebao steći ovim i ovakvim obrazovanjem.

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (www.asoo.hr, 2025) ističe da će ova reforma modernizirati strukovno obrazovanje, nastava će biti dinamičnija i brže će pratiti promjene u gospodarstvu.

2. Meke vještine u strukovnom obrazovanju

Državni, propisani standard kvalifikacije u strukovnom obrazovanju definira „tvrde“ i „meke“ vještine koje trebaju biti postignute na kraju ciklusa 3-godišnjeg ili 4-godišnjeg srednjoškolskog obrazovanja učenika.

Srednje strukovne škole su i dosad provodile obrazovanje učenika na način da učenici, po izlasku iz sustava obrazovanja budu pripremljeni za tržište rada i za nastavak obrazovanja na visokim učilištima, što je i svrha srednje strukovne škole. Međutim, naglasak je bio na konkretnim vještinama, unutar određenog obrazovnog programa, odnosno zanimanja. Razvijanje i usvajanje mekih vještina bilo je uglavnom obuhvaćeno programom međupredmetnih tema u okviru Građanskog odgoja i obrazovanja, čije sadržaje je svaki nastavnik prilagodio svojem predmetu. Predviđeni sadržaji bili su iz područja osobnog i socijalnog razvoja, odgoja za demokratsko društvo, poduzetništvo, održivi razvoj, očuvanje zdravlja i cjeloživotno učenje.

Uvođenje modularne nastave unosi veći naglasak na razvijanju i mekih vještina, koje su prepoznate kao neophodne za kvalitetno funkcioniranje u današnjem

gospodarskom svijetu, ali i obavezu postizanja ishoda učenja u tom segmentu obrazovanja.

Ako pitamo učenike, prepoznaju li koje su to meke vještine, najveći dio učenika prepoznaje i kao najvažnije ističe, na temelju provedenog upitnika u školi: (1) organizacijske sposobnosti, (2) upravljanje ljudskim resursima i (3) korištenje internetskih tehnologija. Također, učenici navode i sposobnost suradnje i funkcioniranja u timu, upravljanje osobnim emocijama, kao i prepoznavanje tuđih emocija, zatim samopuzdanje u vlastite sposobnosti, donošenje kvalitetnih odluka, sposobnost pristojnog komuniciranja i kvalitetno rješavanje stresnih situacija. Učenici dakle, prepoznaju meke vještine suvremenog svijeta, ali isto tako navode da srednja strukovna škola nedovoljno razvija meke vještine i učenike nedovoljno priprema za stvarni svijet rada, tj. tržište rada.

3. Nastavnici u modularnoj nastavi

Jedna od važnijih pretpostavki provedbe modularne nastave u strukovnom školstvu, upravo jest kvalitetna komunikacija i suradnja između nastavnika struke, koji trebaju zajednički razraditi tijek i sadržaj provedbe pojedinih modula i sudjelovanje pojedinog nastavnika unutar pojedinog modula. Jednostavno rečeno, nastavnik koji je „bolji“ u pojedinom sadržaju modula, odrađuje nastavu u tom dijelu a drugi nastavnik, „bolji“ u drugom sadržaju, odrađuje drugi sadržaj unutar modula a ne kao što je dosad bilo, jedan nastavnik „predaje“ određeni predmet tijekom cijele godine, sa svim predviđenim sadržajima, bez obzira na nastavnikovo radno iskustvo, znanje i sposobnosti.

U idealnoj strukovnoj školi, suradnja između nastavnika je savršena, što znači da je svaki pojedinac potpuno svjestan svojih sposobnosti, „jačih“ strana ali i nedostataka u karakteru, znanjima i iskustvu, kao i da je svaki nastavnik spreman preuzeti odgovornost za svoj rad. Također, svaki nastavnik će otvoreno i pošteno surađivati s kolegama, a sve u najboljem interesu učenika. U idealnoj strukovnoj školi, vodstvo škole je savršeno organizirano, što se vidi u svrsishodnom korištenju i održavanju opreme za nastavu, organizaciji radnog vremena i radnih prostora za učenike i nastavnike, radnoj atmosferi u školskoj sredini i poštivanju svih zaposlenih djelatnika, koji svi daju svoj najbolji radni doprinos. Podrazumijeva se da idealna strukovna škola njeguje sve vrednote suvremenoga kulturnoga društva. Modularna nastava podrazumijeva upravo ovakvu školu.

U svakom sustavu obrazovanja svjedočimo činjenici da učitelji školovani u prošlom vremenu trebaju osposobiti učenike za život u budućem vremenu, i to u doba brzog tehnološkog napretka. Kako objasniti ovaj paradoks? Ključno rješenje kvalitetnog strukovnog obrazovanja dakle ne može biti sadržano samo u savladavanju vještina

korištenja novih tehnologija, koje su sve jednostavnije za svakodnevnu primjenu, nego baš u razvoju sposobnosti koje su imanentne čovjeku kao specifičnoj vrsti.

U tom kontekstu, meke vještine postaju najvažnija tema i najvažniji sadržaj obrazovanja. Duboko podijeljeni svijet, temeljen na različitostima i sukobima, koji uporno podržava ideju nedostatka resursa za cijelo čovječanstvo, neprekidno nam dokazuje svoj neuspjeh. Čemu onda treba poučiti naše učenike, koji će sutra oblikovati našu budućnost? Koju odgovornost imaju škole, pogotovo srednje škole, jer se u toj dobi učenika, upravo i formiraju vrijednosti i stavovi budućih radnih ljudi, građana svijeta. Trebaju li srednje škole biti primjer funkcioniranja društva temeljenog na suradnji i razvijanju sposobnosti pojedinca, ili su škole samo preslika društva u kojemu se nalaze?

4. Škole u modularnoj nastavi

Uvođenje modularne nastave u srednje strukovno školstvo, daje mogućnost za potpunu promjenu strukovnog obrazovnog sustava. Iako ima nedostatke, prvenstveno u slabo oblikovanoj pedagoškoj komponenti nastave, modularna nastava daje prostora strukovnim školama da same, autonomno odrede koliko će vremena posvetiti pojedinom „ishodu“ učenja, unutar zadanog vremenskog okvira. U provedbi, to bi značilo da se otvara mogućnost odstupanja od, do sada važećih nastavnih kurikula u kojima je nastavnik morao obraditi pojedini nastavni sadržaj u propisanoj satnici, bez obzira koliko je taj sadržaj bitan i koristan za određeni program obrazovanja i bez obzira na brzinu usvajanja nastavnih sadržaja. Modularna nastava daje mogućnost školama da uočene nedostatke u kvaliteti znanja i vještina/ishoda učenja učenika, ispravi i dopuni razvojem tzv. kurikula ustanove. Međutim, škola time preuzima i potpunu odgovornost za znanja i vještine s kojima učenik izlazi iz sustava srednjoškolskog obrazovanja, jer škola svojim kurikulumom ustanove jamči da je učenik postigao sve navedene ishode učenja i to na odgovarajućoj kvalifikacijskoj razini, a koji su zakonski propisani.

Kao i druge reforme školstva prije ove, pokušaji da se osuvremeni nastava brzim i nedovršenim idejama, ne donose željeni niti kvalitetan rezultat. Svakako je nužno potrebno ulaganje u zastarjele nastavne planove – obzirom na nove materijale i tehnologije u gospodarstvu. Također, neprekidno se treba posvetiti ulaganju u opremu škola i postizanju suvremenog standarda rada u školama. Međutim, ako najvažniji dionik obrazovanja – učitelj i nastavnik, bude zanemaren, teško će se postići kvalitetan napredak.

Sustav, kao skup uređenih pravila i procedura sa smislenom svrhom, na temu razvoja i unaprjeđivanja rada učitelja i nastavnika, praktički ne postoji. Obzirom na nedostatak radnika, pa tako i nedostatak prosvjetnih radnika, smanjuju se kriteriji za polaganje stručnog ispita u školi, pa tako pripravnici više ne mora imati mentora u

nastavi, i ne mora provesti 30 sati hospitacija u razredu na nastavi mentora, kao što je ranije bilo propisano. Ukoliko ima radnog iskustva u struci prije zapošljavanja u školi, podrazumijeva se da će pripravnik odlično funkcionirati u razredu jer dolazi iz „stvarnog“ svijeta gospodarstva.

Učenici uče od svojih nastavnika i na primjeru svojih nastavnika, pa ukoliko je nastavnik vrlo organizirana osoba, za očekivati je da će tu sposobnost razvijati i njegovi učenici. Ukoliko je nastavnik izvrsno pedagoški oblikovan i osoba je širokog spektra zanimanja, prati suvremene događaje u struci, potiče učenika na razvijanje timskoga rada, svjestan je svojih vrijednosti, samopouzdan je i učenike ohrabruje da se posvete svojim sposobnostima, ima visoko razvijenu emocionalnu inteligenciju i lako rješava sve situacije u razredu, kvalitetan je suradnik roditeljima svojih učenika, neprekidno radi na usavršavanju pedagoških i stručnih kompetencija, odličan je suradnik kolegama u školi i otvoren za unaprjeđivanje rada, od takvog nastavnika učenici mogu naučiti sve. Upravo ovakvog, idealnog nastavnika podrazumijeva modularna nastava.

U stvarnosti, strukovne škole su godinama zanemarivane, sa statusom škola koje moraju proizvoditi radnike koji će odmah po završetku srednje škole odlično funkcionirati na tržištu rada. Rad, kao temeljna vrednota svakog društva, pada na ljestvici društvenih vrijednosti, pa tako i škole koje obrazuju učenike za „rad“.

U srednjim strukovnim školama veći dio nastavnika nisu profesori nego inženjeri, školovani bez pedagoške grupe predmeta koju čine: Pedagogija, Psihologija, Metodika, Didaktika itd. To znači da u samom početku rada imaju određeni „deficit“ stručnog pedagoškog znanja kojega moraju u kratkom vremenu nadoknaditi. Ukoliko je taj dio usavršavanja prepušten nastavniku, bez kontinuirane podrške i usmjeravanja, nastavnik će se teško i sporo snalaziti u nastavi, čak i ako raspolaže velikom količinom strukovnog znanja. Program pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičkog obrazovanja (PPDMO) namijenjen je osobama koje žele biti nastavnici u osnovnoj i srednjoj školi te nastavnici onih predmeta za koje ne postoje studijski programi nastavničkog usmjerenja (primjerice ekonomija, pravo, veterina, arhitektura, građevina, elektrotehnika i sl.) ili suradnici u nastavi, učitelji stručnih predmeta, stručni suradnici i odgajatelji (www.foi.unizg.hr, 2025.).

Ravnatelji strukovnih škola nisu uvijek osobe iz struke, nego su primjerice: profesori tjelesne kulture ili vjeroučitelji a za to radno mjesto trebaju zadovoljiti uvjet od 5 godina rada u školi – nebitno kojoj i kakvoj i imaju li iza sebe kvalitetne rezultate u radu s učenicima. Ulaganje u profesionalizaciju/licenciranje radnog mjesta ravnatelja škole/strukovne škole, zahtijeva dosta vremena i novaca. Licenciranje ravnatelja u Republici Hrvatskoj ostalo je na razini ideje i dosad se taj projekt nije ostvario.

Dakle, imamo strukovne škole različitih programa, koje vode ravnatelji različitih osobnosti i kompetencija i državni obrazovni sustav koji ne vodi sustavnu brigu o nastavnicima. Ako se visoko postavljeni obrazovni ciljevi ostave na izbor i na savjest

pojedincu, onda takav rezultat možemo i očekivati. Meke vještine, kao ultimativni ishod, izgubljene su i prepuštene pojedinom nastavniku, kakav on već jest.

Najave krovne agencije, Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, obavezuju lokalnu zajednicu da opreme škole potrebnim materijalnim uvjetima, a školama se daje uputa da se jave na financiranje iz fondova Europske unije.

Agencija također, kao autor ove reforme strukovnog obrazovanja, ističe potrebu samovrednovanja strukovnih škola koje trebaju intenzivno raditi na praćenju i vrednovanju rada i najavljuje kontrolu provedbe modularne nastave u drugom polugodištu školske godine 2025./26.

Iako je u pripremi provedbe modularne nastave, Agencija oformila mobilne timove nastavnika koji su posjetili strukovne škole objašnjavajući novosti, ipak je obaveza razrade kurikula ustanove ostala u domeni pojedine škole, čime strukovne škole preuzimaju punu odgovornost za ishod ovakvog sustava obrazovanja i obavezuju se postići ishode propisane Hrvatskim kvalifikacijskim okvirom.

5. Zaključak

Modularna nastava je započela ove školske godine, 2025./2026. i tek treba vidjeti kakvi će sve biti izazovi provedbe. Cilj cjelokupnog procesa modularne nastave je postizanje određenih ishoda učenja, koji su navedeni u državnom registru kao mjera standarda kvalifikacije. Ishodi učenja znanja su i vještine koje je osoba stekla učenjem nakon poučavanja i dokazala nakon postupka vrednovanja. Kako bi se nastava odvijala u smjeru ostvarenja postavljenih ciljeva bitna je kvalitetna komunikacija i suradnja između nastavnika i struke te između nastavnika i učenika koji je u centru pozornosti. Nastavnik i škola trebaju zajednički razraditi: (1) tijek i sadržaj provedbe pojedinih modula kako bi učenik po završetku školovanja postigao propisane razine kvalifikacije i (2) sudjelovanje pojedinog nastavnika unutar pojedinog modula. Prilikom realizacije nastavnih procesa u modularnoj nastavi naglasak je na suradnji svih nastavnika međusobno.

Strukovne škole su dobile mogućnost samostalnog kreiranja i organizaciju nastavnih procesa, ali i obvezu postizanja propisanih ishoda pojedinih strukovnih kvalifikacija.

6. Literatura:

- [1.] Metodologija izrade sektorskog kurikulumu, strukovnog kurikulumu i kurikulumu ustanove za strukovno obrazovanje – smjernice i upute za izradu. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih Garićgradska ulica 18, Zagreb, 2023. URL: <https://www.asoo.hr/wp-content/uploads/2023/10/Metodologija-izrade-sektorskog-kurikuluma-strukovnog-kurikuluma-i-KUSO.pdf> (5.10.2025.).
- [2.] Hrvatski kvalifikacijski okvir. URL: <https://www.kvalifikacije.hr/hr/o-hko-u> (5.10.2025.).
- [3.] Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. URL: <https://www.asoo.hr/> (5.10.2025.).
- [4.] Pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičko obrazovanje nastavnika. URL: <https://www.foi.unizg.hr/hr/studiji/czvu/ppdmo> (6.10.2025.).